

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

'Achter het nieuws' en de geboorte van de actualiteitenrubriek: Televisiejournalistiek in de jaren vijftig en zestig

Prenger, M.A.E.

Publication date

2014

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Prenger, M. A. E. (2014). *'Achter het nieuws' en de geboorte van de actualiteitenrubriek: Televisiejournalistiek in de jaren vijftig en zestig.*

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

fe

ach

feite

achter

feiten

achter

he

feiten

Bijlagen

achter

me

het ni

feiten

achter

meni

het nie

feiten

achter

meninge

het nieu^r

feiten

achter

meningen

het nieuws

Bijlage 1

De factoren

Bij het onderzoek naar de invloed van de verschillende clusters van factoren op de journalistieke vernieuwing is gekeken naar de volgende elementen:

1. de publieke verwachtingen en opvattingen m.b.t. het genre
 - pers
 - televisierecensenten
 - overige journalisten
 - publiek
 - kijkers
 - belangenorganisaties
 - politiek
 - kabinet
 - overige politici

2. het journalistieke landschap
 - concurrerende programma's
 - actualiteitenprogramma's
 - journaal
 - overige programma's (documentaires, satire e.d.)
 - buitenlandse voorbeelden
 - actualiteitenprogramma's
 - overige programma's (documentaires e.d.)
 - overige media
 - pers
 - radio
 - film (Polygoonjournaal, documentaires, speelfilms)

3. de techniek
 - televisietechniek
 - zendmogelijkheden
 - opnamemogelijkheden
 - studiofaciliteiten
 - film- en opname-apparatuur
 - camera's
 - geluidstechniek
 - montagefaciliteiten

4. de journalisten
 - achtergrond
 - afkomst
 - opleiding
 - vorige functies
 - politieke voorkeur
 - beroepsopvatting
 - opvatting over eigen functie
 - opvatting over medium
 - opvatting over de rol van de journalistiek

- nieuwswaarden
- dynamiek van de redactie
 - positie binnen redactie
 - positie binnen televisiesectie

5. de institutionele context

- eigen medium
 - omroepcultuur
 - organisatie en hiërarchische structuur
 - positie televisiesectie
 - opvattingen over taak actualiteitenprogramma
 - financiën
- omroepbestel
 - wet- en regelgeving
 - programmeringseisen
 - verhouding tussen omroepen
- de eigen zuil
 - mate van dwarsverbanden (partij, vakbond, andere media e.d.)
 - opvattingen/kritiek van zuilgenoten
 - ontwikkelingen binnen verwante partij

Bijlage 2

Dimensies van journalistieke vernieuwing

Bij het onderzoek naar de verschillende dimensies van journalistieke vernieuwing is gekeken naar de volgende elementen:

- het format
 - de vorm: de uiterlijke kenmerken van het programma met betrekking tot onder andere de montage, belichting, cameragebruik, gebruik van muziek en aankleding en inrichting studio;
 - de formule: de toegepaste programmavormen (zoals reportage, interview, commentaar en special) en de opbouw van het programma met vaste, specifieke kenmerken.
- de inhoud
 - onderwerpskeuze;
 - de uitwerking van de onderwerpen, onder andere qua invalshoek, brongebruik, toegepaste programmavorm en lengte.
- de journalistieke stellingname.
 - de *tone of voice*: aanspreekvorm van het publiek, bijvoorbeeld afstandelijk, ironisch of betrokken;
 - de functie, wat de makers manifest beogen met hun programma, bijvoorbeeld informeren, amuseren, een gemeenschap creëren of geruststellen;
 - de rol die de journalisten zich aanmeten, bijvoorbeeld onderzoeker, openbaar aanklager, neutrale brenger van informatie of spreekbuis van het gedachtegoed van een politieke ideologie;
 - de journalistieke attitude, afgemeten aan (of juist afgezet tegen) de destijds heersende professionele journalistieke ideologie en opvattingen over onder andere onafhankelijkheid, objectiviteit, onpartijdigheid, neutraliteit, evenwichtigheid en de scheiding van feiten en meningen.

Bijlage 3

Dimensies van professionalisering

Bij het onderzoek naar de verschillende dimensies van professionalisering is gekeken naar de volgende elementen:

- de mate van institutionalisering
 - het bestaan van een beroepsorgaan en/of vakbond;
 - het bestaan van een beroepsopleiding;
 - het bestaan van een tuchtorgaan;
 - de juridische positie en mate van juridische bescherming;
 - het bestaan van vakprijzen;
 - andere uitingen die kunnen duiden op een geïnstitutionaliseerde erkenning van de beroepsgroep.
- de deskundigheid van de journalisten
 - hun afkomst;
 - hun (journalistieke) opleiding;
 - hun journalistieke ervaring.
- de beroepsideologie
 - de beroeps- en taakopvatting van de journalisten;
 - hun opvattingen over onafhankelijkheid, objectiviteit, onpartijdigheid, neutraliteit, evenwichtigheid en de scheiding van feiten en meningen;
 - het bestaan van een beroepscode.
- de werkwijze
 - de organisatie van de redactie;
 - de werkwijze van de journalisten.
- de mate van autonomie
 - de positie van de journalisten en hun redactie ten opzichte van de leiding van het eigen medium;
 - de positie van de journalisten en hun redactie ten opzichte van andere betrokken partijen en/of organisaties.

Bijlage 4

Ingrepen bij de Vara (1964-1966)

<i>datum</i>	<i>politiek-maatschappelijke ontwikkelingen</i>	<i>Vara</i>
jan. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • directeur commerciële Radio en TV Noordzee kondigt uitzendingen vanaf REM-eiland aan • politieke partijen dringen aan op maatregelen tegen de Vara na ophef over Beeldreligie 	<ul style="list-style-type: none"> • Vara heeft 535.000 leden • uitzending 'Beeldreligie' door <i>Zo is het</i>
feb. 1964		
mrt. 1964		
apr. 1964		
mei 1964	<ul style="list-style-type: none"> • regering dient ontwerpwet tegen REM-eiland in 	
juni 1964	<ul style="list-style-type: none"> • installatie REM-eiland • rapport werkgroep radio- en televisiebestel van de PvdA bepleit komst open bestel, plus apart samenwerkingsorgaan met eigen staf en eigen zendtijd 	
juli 1964	<ul style="list-style-type: none"> • start radio-uitzendingen vanaf REM-eiland 	
aug. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • start televisie-uitzendingen vanaf REM-eiland • Rengelink legt uit protest tegen omroepen die NTS geen eigen programmastaf gunnen functie van NTS-programmacommissaris neer 	
sept. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • Tweede Kamer stemt in met 'anti-REM-wet' 	
okt. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • start tweede televisienet • uit interimrapport Pacificatiecommissie over het omroepbestel blijkt dat meerderheid voor reclame is 	<ul style="list-style-type: none"> • verbod <i>De dood van de zilvervossen</i>
nov. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • oprichting Tros (voortgekomen uit REM), heeft meteen 100.000 sympathisanten 	<ul style="list-style-type: none"> • eerste uitzending van vierdelige serie van Lurelei, maatschappijkritisch cabaret
dec. 1964	<ul style="list-style-type: none"> • regering grijpt in: stopzetting uitzendingen REM-eiland • motie Baeten dwingt regering tot belofte: vóór 1 maart 1965 zal zij haar standpunt over nieuwe omroepwet bekendmaken • tweede aflevering van Lurelei leidt tot oprichting van actiecomité om einde te maken aan het programma • <i>Televizier</i> heeft bijna 480.000 abonnees 	<ul style="list-style-type: none"> • Vara begint actieve campagne vóór bestaand omroepbestel en tegen REM, Veronica en <i>Televizier</i> • Rengelink probeert uitzending <i>Achter het nieuws</i> over homoseksualiteit tegen te houden • ledenverlies van ruim 42.000 leden bij de Vara aan het eind van 1964; omroep heeft nu circa 493.00 leden
jan. 1965	<ul style="list-style-type: none"> • Tros vraagt zendmachtiging aan: ze hebben dan al 230.000 sympathisanten 	<ul style="list-style-type: none"> • verbod <i>Van Imhoff-documentaire</i> • Gijs Stappershoef dient onslag in; blijft op verzoek bestuur nog een jaar aan

feb. 1965	<ul style="list-style-type: none"> • PvdA-partijvoorzitter neemt publiekelijk afstand van de Vara • kabinet Marijnen (VVD, KVP, ARP en CHU) valt over omroepvraagstuk 	
mrt. 1965	<ul style="list-style-type: none"> • verdeeldheid binnen PvdA over Vara komt in de publiciteit • anoniem artikel in <i>Vrij Nederland</i> (geschreven door Wigbold) hekelt 'propagandagareel'-pogingen bij Vara en gebrek aan vernieuwing in de PvdA • partijcongres PvdA waar verspreiding <i>Vrij Nederland</i> wordt geweerd • formatie nieuwe regering (KVP, ARP en PvdA) o.l.v. Cals rond, inclusief conceptakkoord over omroepkwesitie 	<ul style="list-style-type: none"> • verbod sketches over homoseksualiteit bij Lurelei; uitzending gaat niet door • commentaar op <i>Het Vrije Volk</i> geschrapt uit <i>Zo is het</i> • nota Rengeling over het al dan niet voortzetten van <i>Zo is het</i> omdat het een anti-socialistische hetze kan uitlokken
apr. 1965	<ul style="list-style-type: none"> • kabinet Cals treedt aan • tekst uitzending verboden Van Imhoff-documentaire verschijnt in <i>Het Parool</i> 	
mei 1965	<ul style="list-style-type: none"> • omroepnota van minister Vrolijk (PvdA) verschijnt; leidt tot Overgangsbestel • oprichting Provo • relatie Beatrix en Claus komt in de publiciteit 	<ul style="list-style-type: none"> • bestuur besluit om <i>Zo is het</i> in 1966 zes weken voor de Provinciale Staten-verkiezingen en zes weken voor de gemeenteraadsverkiezingen tijdelijk stop te zetten
juni 1965	<ul style="list-style-type: none"> • Beatrix en Claus kondigen verloving aan; debat over Duitse afkomst Claus 	
juli 1965	<ul style="list-style-type: none"> • diverse arrestaties van provo's (ook gedurende de rest van 1965 en 1966) 	
aug. 1965		
sept. 1965		
okt. 1965		<ul style="list-style-type: none"> • commentaar op bestuurslid Meyer Sluysers geknipt uit <i>Zo is het</i>
nov. 1965		
dec. 1965	<ul style="list-style-type: none"> • invoering Overgangsbestel, toewijzing zendtijd op basis van ledental • Rengeling keert terug als programmacommissaris bij de NTS 	<ul style="list-style-type: none"> • verbod <i>Als er geen zwarten bestonden, moesten ze worden uitgezonden</i> • sketch over homoseksualiteit bij Lurelei alsnog uitgezonden • ledenverlies van circa 11.000 aan het eind van 1965; Vara heeft nu 481.000 leden
jan. 1966		<ul style="list-style-type: none"> • Broeks zegt dat de Vara fungeert als 'propaganda instituut' van de PvdA
feb. 1966		<ul style="list-style-type: none"> • toneelstuk <i>Als er geen zwarten bestonden alsnog uitgezonden</i>
mrt. 1966	<ul style="list-style-type: none"> • huwelijk Beatrix en Claus in Amsterdam • onrust en relletjes in Amsterdam 	<ul style="list-style-type: none"> • Stappershoeve verlaat de Vara na een jaar durend verschil van mening met het bestuur. • opnieuw verbod Van Imhoff-documentaire • uitzending beelden van oproer en politie-optreden in Amsterdam in <i>Achter het nieuws</i>

BIJLAGEN

	<ul style="list-style-type: none"> nederlaag PvdA bij Provinciale Statenverkiezingen: van 30 naar 23.5 procent van de stemmen 	<ul style="list-style-type: none"> optreden burgemeester Van Hall in <i>Mies-en-scène</i> stopzetting <i>Zo is het</i>
apr. 1966	<ul style="list-style-type: none"> start maandelijke anti-Vietnam-demonstraties 	
mei 1966	<ul style="list-style-type: none"> ontwerp Omroepwet verschijnt 	<ul style="list-style-type: none"> 'ongepast' liedje wordt geschrapd uit amusementsprogramma <i>Goed nieuws vandaag</i>
juni 1966	<ul style="list-style-type: none"> nederlaag PvdA bij Gemeenteraadsverkiezingen: van 28 naar 22 procent van de stemmen bouwvakkersoproer in Amsterdam, waarbij een dode valt 	
juli 1966		
aug. 1966		
sept. 1966		
okt. 1966	<ul style="list-style-type: none"> Tros begint met uitzenden kabinet Cals komt ten val tijdens de Nacht van Schmelzer oprichting D'66 	<ul style="list-style-type: none"> cabaretnummer over Vietnam geschrapd uit <i>Mies en scène</i>
nov. 1966	<ul style="list-style-type: none"> overgangskabinet-Zijlstra treedt aan; maakt ontwerp Omroepwet af. 	
dec. 1966		
jan. 1967	<ul style="list-style-type: none"> Tweede Kamer stemt in met Omroepwet; zal in mei 1969 in werking treden Avro fuseert met <i>Televisier</i>, wordt daarmee de grootste omroep 	